

Sedem škodoviek prebúdzá zvedavosť aj provokuje

Radovan Krčmárik

Navonok to vyzerá ako bezohľadnosť, v skutočnosti je to umelecký projekt. Na konci Treskoňovej ulice v centre Bratislavy, kde parkovacie miesta zrušili už pred vyše rokom, opäť stoja autá. A nie hocijaké - sedem starých škodoviek s ešpézetkami, aké na našich cestách nevidno už 20 rokov. Niektorí ľudia iba ľahostajne prejdú okolo, ďalších to zarazí, iní si zašomrú. Len málokto tuší, že nejde o náhodu. Autá pred budovou Kunsthalle sú totiž novou výstavou SK Parking.

Staré škodovky stoja v slepej ulici už niekoľko dní a zostať by tam mali do 14. marca. Projekt však nie je celkom nový. Je to vlastne reinstalácia známeho diela SK Parking, ktorým už v roku 2001 zaujal slovenský umelec Roman Ondak. Staré autá zo socialistického Československa vtedy odstavil pri galérii Secession v centre Viedne v rámci výstavy Ausgeträumt... (Dosnívané...). Tá približovala umenie východnej Európy desať rokov po páde železnej opony.

Malé revolúcie

Keď kurátorka Kunsthalle Lýdia Pribišová dostala za úlohu vytvoriť program pre vonkajší priestor, napadlo jej oslovíť práve Ondaka. „Projekty sa snažím prepojiť s témami, ktoré sú aktuálne pre tú ulicu alebo mesto,“ uviedla pre Pravdu. Oživenie tejto výstavy podporovali aj ďalšie okolnosti, na-

Výstava SK Parking - sedem starých áut značky Škoda stojí pred bratislavskou Kunsthalle.

príklad schopnosť provokovať. Staré škodovky okoloidúcich Rakúšanov znervózňovali, vyvolávali v nich pocit ohrozenia a prebúdzali skrytú nevraživosť voči cudzincom. Autorovi sa tak svojím dielom podarilo zvýrazniť rozdiely medzi postsocialistickými krajinami a Západom.

„Celá akcia vtedy prebehla aj vďaka pomoci mojich priateľov, ktorí mi pomáhali škodovky nájsť a odšoférovať do Viedne. Na druhej strane bola skupina priateľov z viedenského Secessionu, ktorí tento nápad podporili a dali mu priestor. Malé revolúcie musíme spoločne zažiť takmer každý deň, ak chceme aby sa veci zmenili k lepšiemu. To, zdá sa, platí dodnes,“ komentoval výstavu Ondak, ktorý v súčasnosti patrí medzi najvýznamnejších slovenských umelcov.

V tom, ako Viedenchania vnímali vystavované škodovky, vidí Pribišová paralelu s terajšou situáciou v centre Bratislavy. S parkovaním je tam problém a tieto „veterány“ stoja na privilegovaných miestach. Podobne ako vo Viedni preto v ľuďoch vyvolávajú otázky, nevôľu, ale aj zvedavosť. Dielo je kontroverzné i vzhľadom na búrlivé diskusie o parkovacej politike mesta. Vďaka tomu získalo na aktuálnosti.

Škodovky ako relikty socializmu navyše upozorňujú aj na samotný Dom umenia, v ktorom sídli Kunsthalle. „Dedičstvo bývalého režimu dosiaľ neopustilo ani jej budovu. Mnohé jej zákutia a fungovanie dýchajú atmosférou časov, do ktorých sa datuje výroba prezentovaných škodoviek,“ zhodnotila Pribišová. Na projekte je podľa nej

zaujímavý tiež „posun v čase“ - ako na nás tieto staré autá pôsobia 20 rokov po tom, čo ich vystavovali vo Viedni.

„To boli dôvody, ktoré ma viedli k tomu, aby som vybrala práve toto dielo. A tieto dôvody presvedčili aj Romana Ondaka, aby svoj projekt reinstaloval,“ zhrnula kurátorka.

Nenápadná provokácia

Čo sa týka áut, ide presne o rovnaký počet a tie isté typy starých škodoviek (od 70. do začiatku 90. rokov minulého storočia), aké voľakedy stáli pred viedenskou galériou súčasného umenia.

Ondak dokonca zadal aj ich farebnú škálu. „Mali to byť farby typické pre tú dobu. Je tam napríklad béžovookrová, nevýrazná hnedá alebo blankytná modrá,“ opísala Pribišová. Ako

dodala, sú to také neatraktívne farby, že keď autá vystavovali vo Viedni, ľudia nad tým iba nechápavo krútili hlavami.

Vozidlá, ktoré teraz stoja pred Kunsthalle, sú pojazdné, ale niektorým chýba STK. Od ich majiteľov si ich zapožičali. „Väčšinou boli celkom radi, že ich auto môže byť súčasťou takéhoto projektu,“ podotkla kurátorka.

A aké sú reakcie okoloidúcich na nevednú výstavu? Znalci výtvarného umenia sú vraj nadšení, lebo poznajú Ondaka a vidia, že sa jeho projekt na dané miesto hodí. Iných to provokuje alebo rozčuľuje. No sú aj takí, čo okolo prejdú bez záujmu.

„Roman Ondak má diela často postavené na tom, že sú nenápadné. Keď okolo nich ľudia idú prvý raz, tak sa im len zdá byť niečo divné a možno na to prídu až na druhý- či tretíkrát, že to nie je náhoda, keď tam stále stojí týchto sedem áut,“ vysvetlila Pribišová.

Ondak je predstaviteľom tzv. postkonceptuálneho umenia, ktoré sa sústreďuje na prezentáciu myšlienky. Upúta protirečivými presunmi významov na miestach, kde diváci zvyknú očakávať niečo stereotypné, nanovo využíva realitu sveta. Úspechy zožal najmä v zahraničí. Svoje diela už prezentoval napríklad v Kolíne, Mníchove, Berlíne, Madride, Benátkach, ale aj v Londýne, Paríži či v New Yorku.

Ako Pribišová prezradila, Kunsthalle bude v podobných výstavách vo svojom okolí pokračovať. „Aj ďalšie projekty, ktoré máme v pláne, budú kľásť otázky ohľadom verejného priestoru a budú reagovať na špecifické bratislavské témy - na situáciu v meste, históriu alebo nejaký páčivý problém,“ uzavrela kurátorka.

© AUTORSKÉ PRAVA VYHRADENÉ

— stručne

Zomrel Larry Flynt

Vo veku 78 rokov zomrel v stredu Larry Flynt, svetoznámy americký vydavateľ pornografických časopisov. O jeho živote natočil český re-

žisér Miloš Forman v roku 1996 film *Lud verzus Larry Flynt*. Forman v ňom vyobrazil cestu kontroverzného Flynta (stvárnil ho Woody Harrelson) k úspechu, ako aj sériu súdnych sporov. V roku 1976 bol obvinený z obscénnosti a zavrhnutý konformnou spoločnosťou. Začal preto boj proti cenzúre a jeho prípad sa dostal až pred americký Najvyšší súd, kde Flynt obhajoval slobodu slova zarúčenú prvým dodatkom Ústavy USA. Súd napokon jednomyselne rozhodol v jeho prospech. Vo Formanovom filme si Larry Flynt sám zahral, stvárnil sudcu. V roku 1978 Flynta postrelil

pred budovou súdnej siene v americkom štáte Georgia najatý člen rasistického Ku-Klux-klanu. Flynt bol odvtedy od pásu nadol ochrnutý a pripútaný na invalidný vozík. (tasr, ml)

Festival Berlinale zverejnil nominácie

Jeden z najprestížnejších filmových festivalov zverejnil, ktoré filmy zabojujú o sošky Zlatých alebo Strieborných medvedov. Celkovo ich je 15 a vznikli v produkcii 16 krajín. Najviac nominácií získali nemecké filmy, ďalšie v poradí sú francúzske. Medzi nominovanými filmami v hlavnej súťaži aj v nesúťaž-

ných kategóriách nie je tento rok ani jeden slovenský film. Česko sa do nominácií dostalo vďaka dvom koprodukciami. Festival bude mať výnimočne dve fázy, časť pre odborníkov sa uskutoční v marci, verejnosť by organizátori radi v kinách privítali naživo v júni. „Chceme pre filmových fanúšikov zorganizovať veľkú oslavu, publikum znovu okúzliť kinom a ponúknuť mu bohatú hosťinu pre jeho zmysly,“ povedala o očakávanom júnovom programe výkonná šéfa festivalu Mariette Rissenbeeková z Holandska, ktorá spolu s Carlom Chatrianom druhý rok vedie Berlinale. (ctk, ml)